

TÜRKİYE'DE KENTSEL YAŞAM KALİTESİ ÜZERİNE LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ*

Ekrem ÖZDEN**

Nazlı YÜCEL BATMAZ***

ÖZ

Kentsel yaşam kalitesi; Pek çok benzerliği olmakla birlikte her ülkede kendine özgü sorunları olan ve düzeltilmedikçe insanların yaşam kalitesini düşüren, şehrin ihtiyaçları karşılanırsa yaşam kalitesini yükselten bir olgudur. Bu nedenle kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yönelik pek çok çalışma bulunmaktadır. Araştırmada, kentsel yaşam kalitesine yönelik yapılmış çalışmaların eleştirel bir yaklaşımla sentezini sunmak ve kentsel yaşam kalitesine yönelik çalışmalar yapacak olan uzmanlara ileride yapılacak araştırmalara rehberlik edecek öneriler geliştirmektir. Bu araştırmada kentsel yaşam kalitesi ile ilgili makale ve tez çalışmalarını incelemek için nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş; Yönteme uygun olarak veri toplama ve analizi yapılmıştır. Araştırmada, 1998 – 2021 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezinde bulunan tezlerden ve 2006-2020 yılları arasındaki DergiPark veri tabanlarındaki makalelerden yararlanılmıştır. Veri tabanlarında; “Kentsel Yaşam Kalitesi”, kavramı anahtar kelime olarak kullanılmıştır. Bu kapsamda 35 lisansüstü tez, 11 doktora tez ve 37 makale belirlenmiş ve tamamına ulaşım sağlanmıştır. Araştırmada incelenen çalışmalar içerik analizi ile oluşturulmuştur. Çalışmaların analizinde frekans ve yüzde dağılımları kullanılmıştır. Ülkemizde konu ile ilgili çalışmalar her geçen yıl daha da artmakta ve yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik araştırmalar yapılmaktadır. Kentsel yaşam kalitesinin artırılması, bireylerin ve toplumun kullandığı alanları istenilen doyuma yaklaştıracaktır. Artan yaşam kalitesi, sosyal, ekonomik ve politik düzenin istikrarlı bir şekilde yükselmesini sağlayacak ve ideal şehrin oluşumunu hızlandıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Kent, yaşam kalitesi, kentsel yaşam kalitesi

ASSESSMENT OF THE LITERATURE ON QUALITY OF URBAN LIFE IN TURKEY

ABSTRACT

The quality of urban life is a phenomenon that reduces people's life quality if its distinctive problems are not resolved. Yet if the city's requirements are met, life quality is predicted to increase. As a result, there is currently an abundance of research being undertaken to improve the quality of urban life. This study presents a synthesis of the researches conducted to improve the quality of urban life, as well as making suggestions to guide future researches to be undertaken by professionals. The qualitative research approach was chosen to analyse articles and theses relating to the quality of urban life, and data collection and analysis were carried out accordingly. The dissertations archived at the Thesis Centre of the Council of Higher Education for the dissertations going back to 1998 through 2021, as well as those archived at the DergiPark database for the years 2006 to 2020, were used in the study. For the database searches, the keyword "Urban Life Quality" was applied. There were 35 MA theses and 11 PhD dissertations with 37 papers located in this scope, and all of these dissertations and publications were fully accessible. The content analysis was developed as a result of the studies used in this paper. Frequencies and percentage distribution were used in the analysis of the studies. The number of studies that

* Bu makale Ekrem ÖZDEN'in yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

** Yüksek Lisans, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 06ozdenekrem@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0995-8771>

*** Doç. Dr., Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, nazli_yucel@yahoo.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1950-7410>

relate to this particular issue has been increasing each passing year in our country, and the research is being conducted to improve life quality. Any increase in the quality of urban life will improve both the individual and the societal spheres. As living standards improve, a city's social, economic, and political order will also improve, resulting in the construction of an ideal city.

Keywords: City, Quality of life, urban quality of life

GİRİŞ

Sanayi devriminden beri kentlerin hızla büyümeleri ve bu büyümenin kontrolsüz olması, doğanın tahrip olmasına ve kendini yenileyememesine neden olmuştur. Aynı zamanda sadece doğadaki çeşitliliğin azalmasına ve doğanın kendine has güzelliğinin yok olmasına neden olmakla kalmamış, aynı zamanda o coğrafyada, yani kentte yaşayan bireylerin yaşam kalitesinde de düşüşlere yol açmıştır. Bu kentlerde yaşayan bireylerin kendilerine has özellikleri, kültürel birikimleri erozyona uğramış ve kent nüfusunun yaşam kalitesi olumsuz bir şekilde etkilenmiştir. Bu yüzden bireylerin o bölgeye karşı hissettikleri aidiyet duyguları da gittikçe azalmıştır.

Kentleşme sorunu her yerde aynı değildir. Genellikle sorun yaşayan yerler, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdir. Gelişmiş ülkelerde kentleşme sorunu önemli ölçüde çözümlenmiş ve yaşam kalitesinin artırılmasında önemli bir ilerleme kaydedilmiştir. Tabi ki gelişmiş ülkelerdeki bu durum hemen olmamıştır. Sanayi Devrimi ile birlikte ciddi sorunlar yaşanmıştır; yoğun nüfus hareketleri, buna bağlı olarak kentlerdeki nüfusun hızla artması, nüfusu hızla artan kentin sosyal, ekonomik ve kültürel sorunları ortaya çıkmaya başlamıştır. Ancak günümüzde, Sanayi Devrimi ile kentlerin nüfus artışından kaynaklanan sorunlu alanların çoğunda gerçekleştirilen çözüm odaklı çalışmalar ile bireylerin yaşam kalitesi standartları yükseltilmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde ise yaşam kalitesinde olması gerekli standartlar henüz yakalanamamış olmakla beraber, mevcut durum standartların çok aşağısındadır. Kentlerin dönüşümünde oluşan sorunları çözmek ve mevcut duruma uyum sağlamak adına yapılan tüm çalışmalardabu durumdan etkilenen toplumun da göz önünde bulundurulması gerekmektedir(Yaylı, Ökde, 2019).

Kentsel Yaşam Kalitesi

Kentsel yaşam kalitesi, ilk defa 1960’lı yıllarda Sosyal Göstergeler Hareketi (Social Indicators Movement) tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bu hareket ekonomik ve sosyal iyilik ile bireysel ve toplumsal iyilik arasındaki ilişkilere dair varsayımları sorgulamıştır (Oktay, 2007).

Kentsel yaşam kalitesi, yaşamın bütün alanlarını içine alan çok boyutlu bir kavramdır. Bu yüzden bireyin içinde yaşadığı ilden, ilçeden, mahalleden, apartmandan ve çevresinden olumlu veya olumsuz etkilenmesi bireyin yaşam kalitesini etkilemektedir. Kentsel yaşam kalitesi kavramını biraz daha genişletmek gerekirse; Kentsel yaşam kalitesi toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel bir süreçtir. Kentin sunduğu fırsatlardan derece derece (örgütler ve kümeler) katmanlar içinde yaşayan bireylerin eşit ve dengeli bir şekilde, gereksinimleri oranınca faydalanmaları gereken, kültürel ve sanatsal faaliyetlere, siyasal ve eğitimsel etkinliklere, etkin bir şekilde katılabilme fırsatlarına sahip olabilmesi gereklidir (Geray, 1998).

Kentsel yaşam kalitesi, kentte yaşayan bireylerin, yani kent sakinlerinin kentsel gereksinimlerinin tam olarak karşılanması, kent hizmetlerinin önceden belirlenmiş standartlara uygun olması ile yaşam şartlarının nesnel bakımdan olumlu yönde gelişmesi ve buna bağlı olarak öznel kent sakinlerinin tam bir iyilik halinde bulunmaları olarak tanımlanabilir (Sapanca, 2009).

Sürdürülebilirlik Ve Yaşanabilirlik

Sürdürülebilirlik; gelecek nesillerin gelecekleriyle ilgili hiçbir fedakarlığa girmeden gelişmelerini sağlayacaklarını ve gelecekleriyle ilgili kaygı duymayacakları bir sistemi ifade eder. Bu anlamdan dolayı ekolojik dengenin bozulmaması, çevrenin tahrip edilmemesi ve benzerleri akla gelmektedir. Kısacası sürdürülebilirlik, kaynakların en düşük seviyede kullanılıp devamlılığının sağlamasıdır.

Sürdürülebilirlikte sistemin devamlılığı söz konusudur. Devamlılık olmadığı takdirde eldeki mevcudun, ilelebet gitmeyeceği ve bir gün geri dönüşümü telafi edilemeyecek bir şekilde tahrip

edileceği muhakkaktır. Bu da, sürdürülebilirliğin ne kadar çok hayati öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yüzden, bir ekolojik denge içerisinde karşılıklı ilişkileri barındıran bir bütünleşme mevcuttur. Ekolojik sistemlerin denge durumlarını sağlayan ve bu dengelerin düzeltilmesine olanak veren, geri besleme mekanizmaları vardır. Ancak bu sistemlerde sınırlı taşıma kapasitesi olup, bu kapasite aşıldığında sistemin dengesi alt üst olmakta ve denge sağlanamamaktadır. Sistemin dengesi ve çeşitliliği arasında doğrusal bir bağlantı olup, çeşitlilik sisteminin garantörü olmaktadır. Ekolojik sistemlerde termodinamik kurallara uygunluk vardır. Bu da, sistemde var olan enerji ve maddelerin yok olmayıp, aksine enerji ve maddeler birbirine dönüşebilmektedir. Bu sistemden yok olmayan enerji, her dönüşümde yoğunluğunu biraz daha kaybetmiş olup, daha dağınık olarak dönüşecektir. Benzer bir şekilde döngülerden çekilen maddeler de biçimlerini değiştirip sisteme geri dönmektedir. Taşıma kapasitesinin sınırlı olduğu ekolojik sistemlerde, sistemlere aşırı müdahale edilmesi sonucunda oluşan bozulmalar, sistemlerin tepkisel bir göstergesi olarak, bireyleri ve toplumu olumsuz bir biçimde etkilemektedir (Ertürk, Sam, 2016). Olumsuz etkilenmeler de sürdürülebilirliği imkansız hale getirmektedir. Çünkü doğada var olan maddelere kendini yenilemesine imkan vermeden fazla yüklenmek yani fazla tüketim (üretmek için) bu maddelerin kendilerini yenileyebilmelerini olanaksız bir hale getirmektedir. Kendini yenileyemeyen maddeler bitmekte ve gelecek kuşakları olumsuz bir şekilde etkileyecek bir ortam bırakılmaktadır. Bu durum sürdürülebilirlikle alakalı birçok adımın atılmasını sağlamıştır.

Toplumsal gelişimi sağlayabilmek için sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmeler paralellik içerisinde olmalıdır. Yaşam standartlarının yükselmesi ile birlikte insanların yaşadıkları mekanlardan beklentileri de artmıştır. Kentlerde yaşayan insanların istekleri, kentlerden beklentileri ve sosyo-kültürel gelişmişlikleri doğrultusunda ilgi göstermektedir. Toplumun yaşadığı mekanlardan beklentileri kent araştırmalarında yaşanabilirlik kavramı olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kentlerin yaşanabilir mekanlar olmasını ortaya atan ilk yazarlardan birisi de Jane Jacobs'tur. Jacobs yapmış olduğu çalışmalarda kentlerin, yaşayan canlı mekanlar olması gerektiğini söylemiş ve hali hazırdaki kent düzeninin insanları olumsuz etkilediğini, doğallığını kaybetmiş mekanlarda kapalı bir yaşam tarzını oluşturduğunu ifade etmiştir. Bununla beraber kentlerin inşasında, toplumun ihtiyaçlarını karşılayan, insanların sosyo-kültürel ilişkilerini rahatça gerçekleştirebilmelerini sağlayan mekanlar oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir (Keçeli, Sarıusta, Karakuyu, 2014).

Yaşanabilirlik, her toplumun üzerinde mutabakat sağladığı mekanların gerçekleştirmeleri gereken çalışma ölçütlerini bir araya getirerek tanımladıkları bir olgudur. Bu ölçütler şöyle sıralanabilir (Mutlu, Batmaz, 2013):

Yaşama Uygunluk: İçme suyunun sağlıklı ve yeterli olması, enerjiye ulaşımın kolaylığı, atıkların sağlığı tehlikeye atmayacak şekilde uzak yerlere götürülmesi, güvenli yaşam, gürültünün engellenmesi vb. gibi koşulların oluşturulması.

Anlamlı Olmak: Yaşanılan çevreyi tanıma, çoğulcu yaşam biçimlerinin sağlanması, yaşanılan çevrenin anlamlı olduğunu benimsetme gibi öğelerdir.

Kullanım Amacına Uygunluk: Herkesin sahip olabileceği konut sayısı, trafik yoğunluğu nedeniyle vakit kaybının olmaması, engellilerin ihtiyaçlarına göre tasarlanmış yol, kaldırım ve konutların yapılması.

Erişilebilir Olmak: Bir yerleşmede yaşananların diğer bireylere, hizmetlere, kaynaklara, organizasyonlara, bilgilere ve diğer yerleşimlere erişilebilir olması.

Yaşayanların Denetlemesi: Yerleşmelerin ve faaliyetlerin oluşturulması, geliştirilip işletilmesi ve bu oluşumlardan orada yaşayanların yararlandırılması, çalışanların ve bu oluşumları kullananların söz sahibi olup, denetleyebilmeleri.

Yaşam Kalitesi

Yaşam kalitesi kavramı, modern hayatın gelişmesi ile birlikte toplumların eğitim seviyelerinin yükselmesinin gündeme getirdiği bir kavramdır. Yaşam kalitesi kavramı giderek önem kazanan bir kavram haline gelmiştir. Yaşam kalitesi, yaşamın bütün alanlarını ele alan ve araştıran bir olgu olmuştur. Yaşam kalitesi kavramı, tek bir bilim alanı tarafından ele alınmamakta ve birçok bilim alanı bu kavram üzerinde çalışmalar yapmaktadır. Bu yüzden yaşam kalitesi kavramı hakkında farklı

tanımlara rastlanmaktadır. Bu tanımların ortak noktası, bireyin hayatına ilişkin değişkenlerin kendi isteği ile isteği dışında gelişen çok boyutlu bir kavram olmasıdır (Tosun, 2013).

Yaşam kalitesi kavramı, gerek bireysel gerekse de toplumsal açıdan yaşamın genel durumunu ifade eder. Yaşam kalitesi kavramının felsefe, sosyoloji, kentsel yaşam ve sağlık gibi pek çok alanla ilişkisi olduğundan, kalite kavramında olduğu gibi birçok tanımı yapılmıştır (Sapançalı, 2009).

Yaşam kalitesi ile alakalı farklı bakış açılarına rağmen genel bir ifadeden söz edilecekse, yaşanan çevre ile insanlar arasındaki ilişki olarak tanımlanır. Diğer tanımlardaki ortak özelliklere bakıldığında, ekonomik durum, fiziki çevre, sosyal adalet, kamu hizmetlerinin kalitesi vb. başlıklardan bahsedilmektedir. Yaşam kalitesi sıklıkla şu kavramlarla birlikte kullanılmaktadır: sürdürülebilirlik, yaşanabilirlik, yenilenebilir büyüme. Yaşam kalitesi kavramının güncel olarak üç temel başlıkta ele alındığını söylemek mümkündür. Bunlar şöyle sıralanabilir: bireysel memnuniyet merkezli, insan merkezli ve ortam merkezlidir (Tekeli, 2010).

Kentsel Yaşam Kalitesinin Bileşenleri

Ekonomik çevre bileşenleri, kentin yaşam kalitesi standartlarını yükseltmek için kişi gelirinun yükseltilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Kişi veya kişilerin gelirinun yükseltilebilmesi için gerekli olan ise, devamlılığı olan iş olanaklarıdır. İstihdamın sağlanması, kişilerin gelirlerinin artmasını sağlayarak yaşam kalitesi standartlarını yükseltecektir. Kentsel yaşam kalitesi standartlarını arttırmanın 4 temel kategorisi sosyal çevre bileşenlerinde belirtilmektedir. Bunlar; sağlık, eğitim, sivil toplum, güvenlidir. Bireylerin sağlık kuruluşlarından aldığı imkanların arttırılması, hayat kalitelerini arttıracaktır. Eğitim olanaklarının her bireye eşit bir şekilde ulaştırılması, eğitimde kalitenin arttırılması, yaşadığı kente duyarlı nesillerin çoğalmasını sağlayacaktır. Bireylerin ve toplumun güvenle yaşayacağı kentlerin oluşturulması çok önemli bir kalite standardını oluşturmaktadır. Sivil toplum örgütleri ise, toplumun ihtiyaçlarını ve şikayetlerini yönetime güçlü ve gür bir sesle duyurabilen önemli kuruluşlardır (Üçer, 2009).

Kentsel Yaşam Kalitesinin Göstergeleri

Kentsel yaşam kalitesinde kullanılan göstergeler genellikle 2 ana başlıkta incelenmektedir. Nesnel göstergeler ve öznel göstergeler. Nesnel göstergeler kentin sunduğu hizmet ve olanaklara orada yaşayan bireylerin eşit ve dengeli olarak erişebilmesini sağlamaktadır. Öznel göstergeler tek tek kentli bireylerin kentsel hizmetlerin sunulduğu olanaklardan duydukları memnuniyet ve tatmin düzeylerini araştırmaktadır.

Kentsel Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi

Bireylerin yaşanan ortamı algılama ve değerlendirmelerinde, bireylerin kişisel özellikleri ve geçmişte edindikleri yaşam tecrübeleri de etkili olmaktadır. Bireyler geçmiş tecrübelerini şimdiki tecrübeleriyle harmanlayarak, düşünerek hareket etmektedirler. Bu da göstermektedir ki, kentsel yaşam kalitesi ölçülürken yerleşim yerinin objektif özellikleri o yeri kullanan bireyler için önem taşımakta ve ona göre değerlendirmektedirler (Marans, 2007).

Kentli Hakları ve Kentsel Yaşam Kalitesi

İnsan hakları tanımı, her bireyin sadece insan olmasından dolayı sahip olduğu ve hiçbir güç tarafından elinden alınamayacak temel hak, hürriyet ve ayrıcalıklardır. İnsan haklarının doğal hukukun bir ürünü olduğu kabul edilmektedir. İnsan hakları, hem uluslararası hukuk sistemlerinde, hem de devletlerin kendi yasalarında yer almış temel hak ve ayrıcalıklardandır. Yani, gerek doğal hukuk tarafından, gerekse pozitif hukuk tarafından kabul görüp yasalarda yer almıştır. İnsan hakları, toplumun ve medeniyetin en önemli ilgi alanlarından biridir. Günümüz dünyasında, insanlığın haysiyeti, eşit ve devrolunamaz haklarının olduğu konusunda giderek kabul gören bir anlayış hakimdir (Parlak, 2018).

Yukarıda da belirtildiği gibi Kentsel yaşam kalitesine yönelik birçok boyutunun etkili olduğu görülmektedir. Kentsel yaşam kalitesi ile ilgili yapılan araştırmaların sayı açısından hiç de azımsanmayacak kadar çok olduğu söylenebilir.

Ne var ki bu çalışmalarda Kentsel yaşam kalitesi ile ilgili araştırma metodolojisi bakımından nasıl ele alındığı, hangi yöntem bilgilerinin kullanıldığı ve araştırmalarda elde edilen bulgular ile önerilerin neler olduğuna yönelik kapsamlı bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Böylesine bir çalışma, sadece yapılan çalışmaları irdelemek kadar alanda ileriye yönelik ne yönde çalışmaların yapılabileceğine ilişkin eksiklikleri göstermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Kentsel yaşam kalitesine yönelik yapılmış çalışmaların eleştirel bir yaklaşımla sentezini sunmak ve Kentsel yaşam kalitesine yönelik çalışmalar yapacak olan uzmanlara ilerde yapılacak araştırmalara rehberlik edecek öneriler geliştirmek amaçlanmıştır.

Bu genel amaca ulaşabilmek için belirlenen alt amaçlar ise şunlardır.

1. Araştırmalarda Kentsel yaşam kalitesi hangi özellikleriyle ele alınmıştır ve “amaç, yaklaşım ve değişkenler” açısından neler elde edilmiştir?

- a) Kentsel yaşam kalitesine yönelik yapılan araştırma örnekleri nasıldır?
- b) Kentsel yaşam kalitesine yönelik çalışmalarda ele alınan değişkenler nasıldır?

2. Araştırmalarda izlenen yöntem bilgisi özellikleri “araştırma türü, çalışma grubu, veri toplama biçimi ve araçları ve verilerin analiz biçimi” açısından nasıl ele alınmıştır?

- a) Kentsel yaşam kalitesine yönelik çalışmaların yöntem özelliklerinden araştırma tür ve modeline ilişkin bilgileri nelerdir?
- b) Kentsel yaşam kalitesine yönelik çalışmaların yöntem özelliklerinden çalışma grubuna ilişkin bilgileri nelerdir?
- c) Kentsel yaşam kalitesine yönelik çalışmaların yöntem özelliklerinden veri toplama araçlarına ilişkin bilgileri nelerdir?
- d) Çalışmaların yöntem özelliklerinden verilerin analizinde işe koşulan istatistik tekniklerine ilişkin bilgileri nelerdir?
- e) Yayınların gerçekleştirildiği örneklem boyutuna ait dağılımı nasıldır?
- f) Dâhil edilen çalışmaların ölçme aracında kullanılan soru formatı bakımından dağılımı nasıldır?

3. Kentsel yaşam kalitesine yönelik hazırlanmış olan tezlerin yayınlanma türleri açısından nasıl ele alınmıştır?

- a) Yayınların hazırlandığı üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- b) Yayınların hazırlandığı enstitülere göre dağılımı nasıldır?
- c) Çalışmaların hazırlandığı bilim dalı/program dağılımı nasıldır?
- d) Yayın türüne ait dağılımı nasıldır?

4. Araştırmaların bulgularının Kentsel yaşam kalitesine yönelik etkileri açısından nasıldır?

- a) Bulguları nasıl organize edilmiştir?
- b) Araştırma bulgularının Kentsel yaşam kalitesine yönelik etkileri bakımından nasıl tanımlanmıştır? “*Yöneticilere ve ileriki araştırmalara yönelik öneriler*”

YÖNTEM

Bu araştırmada Kentsel yaşam kalitesine yönelik makale ve tez çalışmalarını incelemek için nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş; yönteme uygun veri toplama ve analiz işlemi gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın modeli, veri toplama ve analizlerin yorumlanması süreci ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Araştırmada bilimsel araştırma yöntemlerinden nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi İnsanların deneyimlerine, koşullarına ve durumlarına atfettiği sosyal anlamlar ve aynı zamanda insanların metinlere ve diğer nesnelere kattığı anlam, nitel araştırmanın odak noktasıdır. Bu nedenle, niteliksel araştırmacılar çalışmalarının merkezinde verilerinden anlam çıkarmaya çalışırlar. Araştırmanın odak noktası, sayıların aksine genellikle kelimeler ve metinlerdir (Hesse-Biber, & Leavy, 2010).

Sosyal bilimlerde kullanılan nicel yöntemler genellikle evrensel genellemelere ulaşma çabasıyla, nitel yöntemler belirgin bir özel alanı inceleme eğilimindedir. Nitel araştırmalarda evrensel

genellemelerden ziyade araştırma sonuçlarının sınırlandırılması ve farklı durumlara uyarlanabilen, tekrarlanabilen genellemelere ulaşılması hedeflenmektedir (Baltacı, 2019).

Nitel çalışmaları istatistiksel yöntemler yerine daha detaylı olarak verilerin toplanmasını ve soruların irdelenmesini sağlayan bir araştırma yöntemi olarak nitelendirmekte ve nitel çalışmaların verilerin daha detaylı olarak ortaya konulmasını sağladığını vurgulamaktadır (Seggie, & Bayyurt, 2015).

Araştırmada Kentsel yaşam kalitesi konusunu irdeleyen veya inceleyen çalışmaların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Değerlendirmede araştırmalarda konuyu incelemede izlenen yaklaşımların (metodolojik bakışların), yöntemsel yapıların, bulguların ve tartışmaların analiz edilebilmesi ve bu analizlerin sonucunda ileriye yönelik sentezlerin başka bir deyişle kavramsal yeniliklerin geliştirilmesi anlamlarını ifade eder.

Çalışmanın Kapsamı

Araştırmanın amaçlarına cevap bulabilmek için Türkiye’de 1998 – 2021 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi, 2006 – 2020 yılları arasında Dergi Park veri tabanlarında bulunan tez ve makalelerden yararlanılmıştır. Veri tabanlarında; “Kentsel Yaşam Kalitesi”, kavramı anahtar kelime olarak kullanılmıştır. Bu kapsamda 35yüksek lisans tez, 11 doktora tez ve 37 makale belirlenmiş ve tamamına ulaşım sağlanmıştır. Yayınlanma izni bulunmayan (1) ve araştırmaya 83 çalışma ile devam edilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen yüksek lisans tez ve makalelerin yıllara göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Kentsel yaşam kalitesi üzerine yapılan araştırmaların yüksek lisanstez ve makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Tür			Toplam
	Yüksek Lisans	Doktora	Makale	
1998	1	-	-	1
2004	-	1	-	1
2005	1	-	-	1
2006	-	-	1	1
2007	-	-	1	1
2008	-	1	1	2
2009	-	1	1	2
2010	-	-	1	1
2011	3	-	1	4
2012	1	-	-	1
2013	2	1	2	5
2014	2	1	-	3
2015	2	-	5	7
2016	4	2	2	9
2017	2	1	5	8
2018	4	2	2	8
2019	9	1	9	19
2020	4	-	5	9
2021	-	-	1	1
Toplam	35	11	37	83

Tablo 1’den de anlaşılacağı üzere 2011 yılından sonra kentsel yaşam kalitesi ile ilgili yapılan yüksek lisans tez sayısında bir artış olduğu gözlenmektedir, ancak sonrasında yapılan araştırma sayısı inişli çıkışlı bir görünüm izlemekte ve 9 tane yüksek lisans tez çalışması ile en fazla araştırmanın 2019 yılında yapıldığı görülmektedir. Yüksek lisans tez çalışmalarında ilk çalışmanın 1998 yılında yapıldığı

gözlenmektedir. Hiçbir yüksek lisans tez çalışmasının yapılmadığı yıllar ise 2006, 2007, 2010 yılları olduğu görülmektedir. Yüksek lisans tez çalışmalarının 11 tanesinin doktora tezi olduğu, geri kalanların ise 35 tane ile yüksek lisans tezi olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen makalelere bakıldığında yıllara göre dağılımın tezlerde olduğu gibi kentsel yaşam kalitesi ile ilgili en fazla makalenin 9 tane çalışma ile 2019 yılında yapıldığı görülmektedir. Diğer yıllarda ise, 2015, 2017 yılları ile 2020 yıllarında 5 tane; 2013, 2016 yılları ile 2018 yıllarında 2 tane; 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 yılları ile 2021 yıllarında 1 tane çalışma yapıldığı; 1998, 2004, 2005, 2012 ile 2014 yılları arasında ise hiçbir çalışma yapılmadığı görülmektedir.

Araştırma Dokümanlarının Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada; Analiz sürecine geçilmeden önce verilerin kodlanması, kodlama güvenilirliği ve istatistiksel model seçimi gerçekleştirilmiştir. Bu süreç sonrasında yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular incelenmiştir. Türkiye’de bulunan elektronik kaynaklar aracılığıyla yayım yapan veri tabanlarından tez katalogları ve yayınlanan çevrimiçi makalelerden yararlanılmıştır.

Kentsel yaşam kalitesi çalışmaları pek çok farklı alanda ele alınmıştır. Kentsel yaşam kalitesi ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında konunun konut, sağlık, iş olanakları, ekonomik kalkınma, katılım, yeşil alanlar, güvenlik, barınma, eşitlik ve sosyal alanlarla ilişkilendirildiği ifade edilebilir.

Araştırmalar incelenirken; Kentsel yaşam kalitesine yönelik yapılan araştırmalarda; problemler, değişkenler, araştırma yöntemi, araştırma türü ve modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri çözümlene teknikleri, kullanılan istatistik teknikleri, örneklem boyutu, ölçme aracıda kullanılan soru tür, yayım türü, bulgular, yöneticilere yönelik öneriler ve ileride yapılacak olan araştırmalara yönelik öneriler olarak 14 alt bölümde kodlanmıştır. Betimsel karşılaştırmalar için yapılan kodlama sonucunda elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiş ve araştırmanın bulgular kısmında tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

Çalışmada doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir (Corbin & Strauss, 2008).

Veri analizi; dokümanın seçimi ve dokümana ulaşma ile başlamaktadır. Araştırmanın konusuna göre seçilen dokümanın sınırlaması yapılmalı, tümü veya incelenecek olan kısımları belirlenmelidir. Bu yapılanları takiben dokümanın analizi için “içerik analizi” safhası gelmektedir. İçerik analizi için kategoriler veya temalar oluşturulmalıdır. Ardından analiz birimleri çıkarılmalıdır. Bunlar ilgili kategorinin (temanın) altına yerleştirilmeli; sonrasında ise dokümanlardan elde edilen veriler isteğe ve araştırmanın içeriğine göre sayısallaştırılabilir veya yüzdelerle ifade edilebilir. Son olarak da veriyi raporda kullanma ve yorumlama safhası gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Doküman incelemesine dayalı çalışmada araştırmalar içerik analizi tekniğine göre yürütülmüştür. İçerik analizi, dokümanlardan elde edilen nitel araştırma verilerinin işlenmesinde dört aşama kullanılır: Verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi ve bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bu çalışmada Kentsel yaşam kalitesi analizi için ağırlıklı olarak değerlendirme çalışmalarında izlenen temel noktalar olan “amaç, yaklaşım ve değişkenler”, “Araştırmalarda izlenen yöntem bilgisi özellikleri “araştırma türü, çalışma grubu, veri toplama biçimi ve araçları ve verilerin analiz biçimi”, “Kentsel yaşam kalitesine yönelik hazırlanmış olan tezlerin yayınlanma türleri”i ve “araştırmaların bulguları ile etkileri” gibi dört başlık altında tema olarak belirlenmiştir.

Verilerin analizi

Araştırma kapsamında incelenen Yüksek lisans, doktora ve makale çalışmaları kodlama işleminin ardından içerik analizi yapılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen çalışmaların kimliği içerik analizi

ile oluşturulmuştur. İçerik analizinde, Kentsel yaşam kalitesine yönelik yapılan araştırmalarda; problemler, değişkenler, araştırma yöntemi, araştırma türü ve modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri çözümleme teknikleri, kullanılan istatistik teknikleri, örneklem boyutu, ölçme aracında kullanılan soru türü, yayın türü, bulgular, yöneticilere yönelik öneriler ve ileride yapılacak olan araştırmalara yönelik öneriler incelenerek frekans ve yüzde dağılımları üzerinden analizleri gerçekleştirilmiştir. Ulaşılan sonuçlar bulgular kısmında çalışmalara ait tablo halinde gösterilerek yorumlanmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde toplanan verilerin her bir alt problem ile ilgili elde edilen sonuçların bulgularına ve bu bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir. Bulgular, araştırmada yer alan alt problemlerin sırasına göre verilmiştir.

Birinci Alt Amaç

Bu alt problemde çalışmalarda kaygı kavramının “Yaklaşım (Problem, boyut ve metodoloji), Amaç ve Değişkenler” nasıl ele alındığı tanımlanmaya çalışılmıştır. Bilgiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.Çalışmaların Kentsel yaşam kalitesine yönelik yapılan araştırma örnekleri

Örnekler	f	%
Şehir	26	31
İlçe	19	23
Mahalle	10	12
Diğer	29	34
Toplam		100

Tablo 2’de incelenen 83 araştırmanın, 26 tanesi bazıları birden fazla olmak üzere; Adana, Bolu, Bursa, Çanakkale, Gaziantep, İzmir, Karabük, Erzurum, Kayseri, Kastamonu, Kırıkkale, İstanbul, Kırklareli, Niğde, Ordu, Tokat ve Trabzon şehirler bazın da yapılan araştırma örnekleri, 19 tanesi bazıları birden fazla olmak üzere; Akyaka, Alanya, Ataşehir, Ayvalık, Bodrum, Büyükçekmece, Fatsa, Gökçeada, Mamak, Pendik, Perşembe, Sarıyer, Seferihisar, Selçuklu, Yenipazar ve Zeytinburnu ilçe bazında yapılan araştırma örnekleri, 10 tanesi bazıları birden fazla olmak üzere; Barbaros, Batıkent, Emek, Karşıyaka, Sancaktepe, Selçuk ve Sulukule mahalle bazında yapılan araştırma örnekleri, 29 tanesinde Kartal metro, Afyonkarahisar mısıri camii kentsel dönüşüm alanı, Santral garaj bölgesi, Samsun ondokuz mayıs üniversitesi güzel sanatlar kampüsü, Konya kent plaza avm, Avrupa yeşil başkentleri, yerel yönetimlerin yetetimi gibi diğer konularda yapılan araştırma örnekleri incelendiği görülmektedir.

Tablo 3. Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Çalışmalarda Ele Alınan Değişkenler

Değişkenler	Yayın Türü			f
	Doktora	Yüksek Lisans	Makale	
Cinsiyet	6	17	14	37
Medeni durumu	4	6	4	14
Komşu sayısı	2	-	-	2
Parklara gitme sıklığı	1	-	-	1
Eğitim durumu	6	18	8	32
Gelir düzeyi	4	12	5	21
Konut türü	1	2	-	3
Meslek	2	10	5	17
Yaşanılan çevreye aidiyet	1	2	1	4
Komşu sayısı	1	-	-	1
Yaşadıkları ilçe	1	1	1	3
Yaş	3	18	13	34

İkamet süresi	2	7	5	14
Çalışma durumu	2	3	2	7
Yaşanılan mahalle	2	1	-	3
Boş zaman	1	-	-	1
Ailedeki birey sayısı	-	4	-	4
Araç sahipliği	-	1	-	1
Konut sahipliği	-	3	-	3
Belirlenemeyen	2	13	21	36

Kentsel Yaşam Kalitesi konusunu inceleyen araştırmalardan ele alınan değişkenlerin tamamı Tablo 3'te verilmiştir. Tablo 3'ü yakından incelediğinde, 83 araştırmanın 37 tanesinde kullanılmış olan ve en sık rastlanan değişkenin cinsiyet değişkeni olduğu görülmektedir. Bunun yanında sırasıyla en çok ele alınan değişkenlerin yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi, meslek, medeni durumu, ikamet süresi, çalışma durumu, yaşanılan çevreye aidiyet, ailedeki birey sayısı, konut türü, yaşadıkları ilçe, yaşanılan mahalle, konut sahipliği, komşu sayısı, parklara gitme sıklığı, komşu sayısı, boş zaman ve araç sahipliği olduğu görülmektedir. Ayrıca 36 tanesinde ise kentsel yaşam kalitesine yönelik çalışmalarda ele alınan değişkenler belirlenememiştir.

3.2. İkinci Alt Amaç

Araştırmalarda izlenen yöntem bilgisi özellikleri kapsamında; araştırmanın türü ve modeli ya da deseni, çalışma grubu, verileri toplama araçları ve verilerin analiz biçimleri ile ilgili bilgiler tanımlanmaya çalışılmıştır. Çalışmaların bu özelliklerinden araştırmanın türü ve modeline yönelik bilgileri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Çalışmaların Yöntem Özelliklerinden Araştırma Tür Ve Modeline İlişkin Bilgileri

Araştırma Tür ve Modeli	Yayın Türü			f	%
	Doktora	Yüksek Lisans	Makale		
Nicel	4	18	14	36	43
Nitel	1	2	1	4	5
Nicel/ Nitel	3	3	-	6	7
Belirlenemeyen	3	12	22	37	45
Toplam	11	35	37	83	100

Kentsel yaşam kalitesine yönelik araştırma türü ve modeline ilişkin bilgiler Tablo 4'te incelendiğinde, Kentsel yaşam kalitesi ile ilgili yapılan çalışmaların türü ve kullanılan modele ilişkin elde edilen sonuçlara bakıldığında, çoğunluğunda nicel analiz yöntemi kullanıldığı görülmektedir. Tabloda doktora tez çalışmalarında 4 tanesinin nicel, 1 tanesinin nitel, 3 tanesinin ise hem nitel hem de nicel çalışma niteliğinden olduğu kaydedilmiştir. Bu oranlar yüksek lisans tez çalışmaları için sırasıyla 18, 2 ve 3'tür. Bu alanda yapılan makale çalışmalarından 14'ünün nicel, 1'inin ise nitel çalışma niteliğinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Çalışmaların Yöntem Özelliklerinden Çalışma Grubuna İlişkin Bilgileri

Araştırmaların Çalışma Grupları	Yayın Türü			f
	Doktora	Yüksek Lisans	Makale	
Memur	2			2
İşçi	2	1		3
Öğrenci	1	-	1	2
Emekli	2	-		2
Yaşlı birey			1	1

Ev hanımı	2	-		2
Serbest meslek (Avukat, muhasebeci, mimar, doktor vb.)	2	-	-	2
Özel sektör ofis çalışanı	1	-		1
İşsiz	1	-		1
Küçük/orta esnaf – işletmeci	2	-	1	3
Sanayi ve büyük ölçekli ticaret	1	-		1
Çiftçi	1	-		1
Sanatçı, ressam, müzisyen, sporcu vb.	1	-		1
Kaymakam	1	-		1
Belediye Başkanı	2	-	1	3
Muhtar	1	-		1
İl, İlçe ve Mahalle Halkı	6	20	14	40
Dernek Başkanı	1	-		1
Yerli turist	1	-		1
Öğrenci velisi	-	1		1
Cadde halkı	-	1		1
Ticarethane sahipleri	-	1		1
Belediye çalışanları	-	1		1
İşveren	-	1		1
Şoför	-	1		1
Belirlenemeyen	2	10	21	33

Kentsel yaşam kalitesi ile ilgili yapılan çalışmaların araştırma gruplarına yönelik elde edilen sonuçlara Tablo 5’e bakıldığında doktora ve yüksek lisans tez çalışmaları ile makale türünde yapılan çalışmalarda çoğunluğun il, ilçe ve mahalle halkıyla yapıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Çalışmaların Yöntem Özelliklerinden Veri Toplama Araçlarına İlişkin Bilgileri

Veri Toplama Araçları	Yayın Türü			f
	Doktora	Yüksek Lisans	Makale	
Anket	9	24	13	46
Mülakat	2	6	2	10
Görüşme Formu	3	-		3
Yaşam Memnuniyeti ve Kentsel Alan Memnuniyeti Ölçeği	1	-	-	1
Kentin Yaşam Alanlarına İlişkin Niteliklerin Değerlendirilmesi	1	-	-	1
Normal dağılım Ölçeği	1	-	-	1
Kentsel tasarım hedeflerinin değerlendirilmesi Ölçeği	-	-	1	1
A Kent Yaşamından Memnuniyet Ölçeği	-	-	1	1
Belirlenemeyen	-	11	21	32

Veri toplama araçlarıyla ilgili elde edilen çalışmalara bakıldığında Tablo 5’teki gibi her üç çalışma türünde kentsel yaşam kalitesine yönelik çalışmaların en çok anket yöntemiyle gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Fakat belirlenemeyen 32 adet çalışmada yer almaktadır.

Tablo 7.Çalışmaların yöntem özelliklerinden verilerin analizinde işe koşulan istatistik tekniklerine ilişkin bilgileri

Veri Çözümleme Teknikleri	Yayın Türü			f	%
	Doktora	Yüksek Lisans	Makale		
Basit İstatistik Teknikleri	7	21	14	42	45
İleri İstatistik Teknikleri	7	5	5	17	18
İstatistik Tekniği Kullanılmamıştır	-	11	20	31	33
Nitel Veri Analizi	1	1	1	3	3
Belirlenemeyen	1	-	-	1	1
Toplam					100

Kentsel yaşam kalitesi ile ilgili veri çözümleme tekniklerine yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında, Tablo 7’de 7 adet doktora tez çalışmasında basit istatistik, diğer 7 adet çalışmada ise ileri istatistik tekniği kullanıldığı tespit edilmiştir. Yüksek lisans çalışmalarından 21’inin basit istatistik, 5’inin ileri istatistik içerdiği, buna karşın 11’inde ise istatistik tekniği kullanılmadığı tespit edilmiştir. Makale çalışmalarının çoğunluğunda ise basit istatistik tekniği kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 8.Çalışmaların yöntem özelliklerinden verilerin analizinde işe koşulan istatistik tekniklerine ilişkin bilgileri

İstatistik Teknikleri	Yayın Türü			f
	Doktora	Yüksek Lisans	Makale	
Frekans	7	21	14	42
Yüzde	6	21	14	41
Ki-kare testi	1	-	-	1
T testi	5	2	3	10
ANOVA	2	2	3	7
Pearson korelasyon Testi	1	-	-	1
Mann Whitney U Testi	2	-	-	2
Kruskal - Wallis H Testi	1	1	-	2
İçerik Analizi	1	2	1	4
Kolmogorov -Smirnov Testi	2	1	-	3
Faktör Analizi	4	1	2	7
Scheffe Testi	1	-	-	1
Korelasyon analizi	2	1	-	3
Regresyon Analizi	4	-	-	4
Belirlenemeyen	1	11	21	33

Kullanılan istatistiksel tekniklere yönelik elde edilen sonuçlarda ise Tablo 8’deki gibi doktora çalışmalarının 7’sinin frekans, 6’sının yüzde, 5’inin ise t-test içerdiği; yüksek lisans tez çalışmalarının 21’inin frekans, 21’inin yüzde içerdiği; makale çalışmalarının 14’ünün frekans, 14’ünün yüzde, 3’ünün t-testi ve Anova testi içerdiği tespit edilmiştir. Bununla beraber, 1 doktora tez çalışması ile 11 yüksek lisans ve 21 makale çalışmasında istatistik teknikleri belirlenememiştir.

Tablo 9. Yayınların Gerçekleştirildiği Örneklem Boyutuna Ait Dağılım Örneklem Boyutu

Örneklem Boyutu	Yayın Türü			f	%
	Doktora	Yüksek Lisans	Makale		
0-50 arası kişi	-	-	-	0	0
51-100 arası kişi	2	3	3	8	10

101-150 arası kişi	-	5	2	7	8
151 ve yukarısı kişi	6	13	10	29	35
Belirlenemeyen	3	14	22	39	47
Toplam	11	35	37	83	100

Kentsel yaşam kalitesine yönelik örneklem boyutuna ilişkin bilgiler Tablo 9’da incelendiğinde, Doktora, yüksek lisans tez çalışmaları ile makale çalışmalarında yer alan katılımcı sayılarına yönelik elde edilen sonuçlarda çoğunluğun 151 ve üst kişiyle yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 10.Dâhil Edilen Çalışmaların Ölçme Aracında Kullanılan Soru Formatı Bakımından Dağılımı

Ölçme Aracında Kullanılan Soru Türü	Yayın Türü			f	%
	Doktora	Yüksek Lisans	Makale		
Kapalı Uçlu Soru	4	18	14	36	43,0
Açık Uçlu Soru	1	1	2	4	5,5
Kapalı ve Açık Uçlu Soru	3	4	-	7	8,5
Belirlenemeyen	3	12	21	36	43,0
Toplam	11	35	37	83	100

Kentsel yaşam kalitesine yönelik ölçme aracında kullanılan soru formatına ilişkin bilgiler Tablo 10 incelendiğinde, Ölçme aracındaki soruların türüne yönelik elde edilen sonuçlarda, doktora çalışmalarında 4’ünün kapalı uçlu, 1’inin açık uçlu, 33’ünün ise kapalı ve açık uçlu olduğu; yüksek lisans tez çalışmalarında 18’inin kapalı uçlu, 1’inin açık uçlu, 4’ünün ise kapalı ve açık uçlu olduğu; makale çalışmalarında 14’ünün kapalı uçlu, 2’sinin açık uçlu, 21’inin ise kapalı ve açık uçlu olduğu tespit edilmiştir. Bu kısımda, doktora tez çalışmalarından 3’ünün; yüksek lisans tez çalışmalarından 12’sinin makale çalışmalarından ise 21’inin kullanılan ölçüm araçlarının türü ile ilgili bilgiye erişilememiştir.

Üçüncü Alt Amaç

Bu alt amaç dört alt başlıkta incelenmiştir. Kentsel yaşam kalitesine yönelik hazırlanmış olan tezlerin yayınlanma türleri açısından ele alınmıştır. Araştırma kapsamında incelenen tez çalışmalarına ait betimsel özellikler yüzde ve frekans şeklinde tablo halinde gösterilmektedir.

Tablo 11’de araştırma kapsamında incelenen çalışmaların hazırlandığı üniversitelere göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 11. Yayınların Hazırlandığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	f	%
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1	2
Atatürk Üniversitesi	2	4
Bahçeşehir Üniversitesi	3	7
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	2
Çukurova Üniversitesi	1	2
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	4
Düzce Üniversitesi	2	4
Gazi Üniversitesi	3	7
Gebze Teknik Üniversitesi	2	4
Hasan Koyuncu Üniversitesi	1	2
İnönü Üniversitesi	1	2
İstanbul Üniversitesi	1	2
İstanbul Kültür Üniversitesi	1	2
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	2	4
İstanbul Teknik Üniversitesi	3	7
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	2	4

Karabük Üniversitesi	1	2
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	2
Kırıkkale Üniversitesi	1	2
Marmara Üniversitesi	3	7
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	3	7
Muğla Sıtkı Koşman Üniversitesi	1	2
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	2
Pamukkale Üniversitesi	1	2
Selçuk Üniversitesi	1	2
Süleyman Demirel Üniversitesi	1	2
Uludağ Üniversitesi	2	7
Uşak Üniversitesi	1	2
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	2
Toplam	46	100

Tablo 11’de Araştırma kapsamında üniversitelere dağılımı incelenen 46 tez çalışmasının 29 farklı üniversitede hazırlandığı sonucuna varılmıştır. İncelenen çalışmalarda 3’er çalışma ile en fazla çalışmanın Bahçeşehir Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinde; 2’şer çalışmanın Atatürk Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Gebze Teknik Üniversitesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Uludağ Üniversitesinde; geriye kalan üniversitelerin 1’er tane çalışma hazırlandığı tespit edilmiştir.

Tablo 12’de çalışmaların hazırlandığı enstitülere göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 12. Yayımların Hazırlandığı Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitü	f	%
Fen Bilimleri Enstitüsü	27	59
Sosyal Bilimleri Enstitüsü	18	39
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	1	2
Toplam	46	100

Tablo 12’de elde edilen bulgular ışığında enstitülere göre dağılım incelendiğinde, 27 (%59) çalışmanın “Fen Bilimleri Enstitüsünde” yayımlandığı, 18 (%39) çalışmanın “Sosyal Bilimler Enstitüsünde” yayımlandığı ve 1 (%2) çalışmanın da “Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde” yayımlandığı tespit edilmiştir. İncelenen tez çalışmalarının yürütüldüğü bilim dalına ait dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 13.Çalışmaların Hazırlandığı Bilim Dalı/Program Dağılımı

Bilim Dalı/Program	f	%
Şehir ve Bölge Planlama	13	28
Mimarlık	7	15
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	13	28
İktisat Teorisi	1	2
Yerel Yönetimler	1	2
Peyzaj Mimarlığı	4	9
İşletme	2	5
Kentsel Sistemler ve Ulaşım Yönetimi	2	5

Turizm İşletmeciliği	1	2
Belirtilmemiş	1	2
İstanbul Araştırmaları	1	2
Toplam	46	100

Tablo 13’de, Çalışmaların hazırlandığı bilim dalı/program dağılımına ait tablo incelendiğinde en fazla çalışmanın 13’er çalışma ile “Şehir ve Bölge Planlama ve Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi” programlarında yayımlandığı görülmektedir. Yedi çalışmanın “Mimarlık” programında yayımlandığı; dört çalışmanın “Peyzaj Mimarlığı” programında yayımlandığı; ikişer çalışmanın “İşletme ve Kentsel Sistemler ve Ulaşım Yönetimi” programında yayımlandığı; birer çalışmanın “İktisat Teorisi, Yerel Yönetimler, Turizm İşletmeciliği, İstanbul Araştırmaları” yayımlandığı görülmektedir. İncelenen 46 tez çalışmasında 1 çalışmanın da program bilgisine yer vermediği tespit edilmiştir. Çalışmaların yayımlandıkları lisans türüne göre dağılımı gösteren veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 14. Yayın Türüne Ait Dağılımı

Yıllar	Yayın Türü		f	%
	Yüksek Lisans	Doktora		
1998	1	-	1	2
2004	-	1	1	2
2005	1	-	1	2
2006	-	-	0	0
2007	-	-	0	0
2008	-	1	1	2
2009	-	1	1	2
2010	-	-	0	0
2011	3	-	3	7
2012	1	-	1	2
2013	2	1	3	7
2014	2	1	3	7
2015	2	-	2	4
2016	4	2	6	13
2017	2	1	3	7
2018	4	2	6	13
2019	9	1	10	21
2020	4	-	4	9
Toplam	35	11	46	100

Tablo 15’de Yayın türüne göre yapılan çalışmalara bakıldığında, yüksek lisans tez çalışmalarının 2019 yılında 9; doktora tez çalışmalarının ise 2016 ve 2018 yılında 2 adet çalışmanın yapıldığı tespit edilmiştir.

Dördüncü Alt Amaç

Bu alt amaç iki alt başlıkta incelenmiştir. Birinci bölüm araştırmaların bulgularının nasıl organize edildiğini içermektedir. Diğeri ise araştırmaların bulgularının Kentsel yaşam kalitesine yönelik etkilerini kapsamaktadır.

Araştırmaların bulgularının organize edilmesi

Kentsel yaşam kalitesi konusunu ele alan 83 araştırmanın bulguları incelendiğinde; bulguların hepsinde çeşitli demografik değişkenler ile kentsel yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmiş olduğu, söz konusu değişkenlerin düzeylerine veya kategorilerine göre anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmeye çalışıldığı gözlenmiştir.

Tablo 16. Bulgulara göre dağılım

Araştırmaların bulguları	f
Kentsel yaşam kalitesine yönelik genel bulgular	14
Kentsel yaşam kalitesini etkilemesine yönelik bulgular	11
Yaşam memnuniyetini etkilemesine yönelik bulgular	7

Tablo 16’da Kentsel yaşam kalitesine yönelik bulgular incelendiğinde, araştırmaların değişkenler ile kentsel yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi yönünde yapıldığı için sunulan önerinin de bu doğrultuda olduğu görülmektedir. Araştırmalar da kentsel yaşam kalitesine yönelik genel bulgular sunulmaktadır. Örneğin; *“Ev hanımlarının ve emeklilerin konut çevresindeki parkları kullanım sıklığının daha yüksek olması”, “Plansız gelişmiş konut bölgelerinde yaşayanların parklara daha çok arkadaş ve komşuları ile planlı gelişmiş konut bölgelerinde yaşayanların evcil hayvanları veya yalnız gittikleri”, “Plansız gelişmiş konut bölgelerinde oturanların, planlı gelişmiş konut bölgelerine göre çok daha uzun süredir oturmaları ve komşuları ile ilişkilerinin olması”, “Planlı gelişen konut gruplarında yaşayanların genellikle arkadaşlarıyla, plansız gelişen konut gruplarında yaşayanların ise daha çok komşu ve akrabaları ile görüştüğü”, “Konut alanlarının tercih edilmesinde etkili olan faktörler arasında, konut fiyatlarının ucuzluğu, aileye ve işe yakın olması”* (Tepe, 2018).

“Kadınların belediye hizmetlerinden beklentilerinin erkeklerden oransal olarak daha fazla olması” (Sağır, 2016).

“Kentsel sosyal teknik altyapı alanları ile yaşam kalitesi arasında doğrusal bir ilişkinin bulunduğu” (Mazıcıoğlu, Yenice, 2019).

“Park içerisinde bulunan faaliyet alanlarının ve parkların tasarımının kullanıcıların tercihini etkilediği” (Soydan, 2020).

“Kentsel yaşam kalitesi ile kentlilik bilinci, sosyal ve ekonomik kentleşme arasında önemli bir ilişki olması” (Üstemel, 2020).

“Çevresel ve altyapısal faktörlerin yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algıları üzerinde etkili olduğu görülmektedir” (Yumuk, Altıntaş, 2019).

“Performans ölçümü göstergesi, halkın yerel yönetimlerden aldığı hizmet kalitesinin artmasıyla ilişkilidir.” (Kara, Karakılıçık, 2016).

“Kentsel yaşam kalitesini algılama düzeyi ile cinsiyet, eğitim durumu ve memleket arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, yaş, medeni durum, gelir düzeyi ve gider düzeyi arasında ise anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir” (Morkoç, 2019).

“Yerleşim yerlerinde park ve yeşil alan gibi imkânların sınırlı sayıda olmasının bölge sakinlerinin yaşam kalitesi ile ilintili olduğu bulgusu edinilmiştir” (Aydiner, 2017).

“İmar ve şehircilik, sosyal hizmetler, sağlık ve hijyen, kültür ve turizm, ulaşım ve zabıta hizmetleri ile ilgili kalite algısının ikamet yerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.” (Koyuncu, 2020).

Araştırmalarda, kentsel yaşam kalitesini etkilemesine yönelik bulgular sunulmaktadır. Örneğin; *“Öğrenci velilerinin eğitim düzeyi yükseldikçe, okulda derslik dışındaki alanların yeterliliğine ilişkin bu farkındalığın artması”* (Yılmaz, 2020).

“Yeşil alanların yaşam kalitesine olumlu yönde katkısının olması”, “Yeşil alan kullanım sıklığı yüksek olan bölgelerde yaşayanların yaşadıkları çevreyi benimseme ve aidiyet hislerinde yüksek olması”, “Yaşanılan çevredeki yeşil alan büyüklük ve niteliği ile yaşam kalitesi arasında pozitif yönde bir ilişki olması”, “Yaşanılan konut alanında bireylerin sahip olduğu sosyal çevre büyüklüğü plansız gelişmiş konut alanlarında daha yüksek olması”, “Planlı gelişmiş konut alanında eğitim düzeylerinin, plansız gelişmiş konut alanlarına göre oldukça yüksek olması” (Tepe, 2018).

“Kişilerin yaşadıkları yerde ve etrafında güvenliğin ve güvenlik hissini yüksek olması kentsel yaşam kalitesini de artırır”, “Kentsel yaşam kalitesinin yüksek olduğu yerlerde kişilerin yaşamlarından ve çevrelerinden hoşnut, dolayısıyla üretken ve verimli olduklarından söz edilebilir” (Elbi, 2019).

“Kentsel yaşam kalitesinin düzenlenmesinde farklı paydaşların olduğunu ve paydaşlar arasındaki koordinasyon bozukluğunun, kentteki yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemesi” (Koyuncu, 2011).

“Eğitim seviyesi arttıkça belediye hizmetlerini değerlendirmede olumlu eğilimin azalması”, “18-24 yaş grubundaki sakinlerin, 32-38 yaş grubundaki sakinlere göre hizmetleri olumlu algılama oranı daha yüksek olması” (Sağır, 2016).

Araştırmalarda, yaşam memnuniyetini etkilemesine yönelik bulgular sunulmaktadır. Örneğin; “Meslekteki fark, hayattaki memnuniyet düzeyine etkisi olması”, “Kamu hizmet hizmetlerine erişimin yaşam memnuniyetlerini artırması”, “Tarımsal gelir düzeyindeki düşüklüğün bireylerin yaşam memnuniyetini de olumsuz etkilemesi”, “Kentın genel olarak mimari yapısı ilgili memnuniyet düzeyleri ile eğitim düzeyinin etkisinin olması” (Bilgili, 2017).

“Evin büyüklüğünün yeterli düzeyde olmaması insanların memnuniyetsizlikleri arasında yer alması” (Alaş, 2016).

“Yerleşim yerlerinin market, manav, kasap ve pazar yeri gibi tüketim imkânlarından yoksun bırakılmasının bölge sakinlerinin yaşam memnuniyetlerini olumsuz yönde etkilediği” (Aydınler, 2017).

“Alt yapı ve belediye hizmetlerindeki yetersizlikler kentsel yaşam kalitesi açısından, kent kullanıcısının memnuniyetini azaltmaktadır” (Öztürk, 2013).

Araştırma bulgularının Kentsel yaşam kalitesine yönelik etkileri

Bu alt problemle araştırmaların bulgularının kentsel yaşam kalitesi açıdan etkilerinin “Yöneticilere ve ileriki araştırmalara yönelik öneriler” bakımından nasıl tanımlandığı incelenmiştir. Yöneticilere yönelik öneriler tablo 14’de ileriki araştırmalara yönelik öneriler Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Kentsel yaşam kalitesine yönelik İnceleyen Çalışmaların Yöneticilere Yönelik Getirdikleri Öneriler

Yöneticilere Yönelik Öneriler	f
Sürdürülebilir kentin gelişimlerini devam ettirebilmesi	19
Halka dönük sosyal, eğitim ve farkındalık çalışmalarının düzenlenmesi	10
Yeşil alan planlaması ve koruma altına alınması	8
İmar fonksiyon değişikliklerinden kaçınılması, yapılaşma kontrol altına alınması ve doğal yapının korunması	6
Kentin ve halkın beklentilerinin ve önceliklerinin belirlenmesi	6
Topluma ve kente yönelik faydalı projeler geliştirilmesi	4
Alternatif ulaşım imkânların sağlanması, Bisiklet kullanımının teşvik edilmesi ve bisiklet yolları için yeterli alan oluşturulması	3
Turizm işletmeleri ile esnaf ve sivil toplum kurumlarına katkıda bulunulması	2
Engellilere yönelik faydalı faaliyetlerin belirlenmesi ve geliştirilmesi	2

Tablo 17’den da anlaşılacağı üzere yöneticilere yönelik önerilerden en sık önerme getirilen kategori 19 araştırma ile sürdürülebilir kentin gelişimlerini devam ettirebilmesi önerisi, en az önerme getirilen kategoriler ise 2 araştırma ile turizm işletmeleri ile esnaf ve sivil toplum kurumlarına katkıda bulunulması, engellilere yönelik faydalı faaliyetlerin belirlenmesi ve geliştirilmesi olduğu gözlenmektedir.

Yapılan önerilerde halka yönelik sosyal, eğitim ve farkındalık, imar çalışmaları, yeşil alanların planlanması ve korunması, faydalı projelerin geliştirilmesi, alternatif ulaşım imkânlarının sağlanması, turizm, esnaf ve sivil toplum kurumlarına katkı verilmesi, engellilere yönelik faaliyetlerin yürütülmesi üzerinde durulmuştur (Akpınar, 2018; Alaş, 2016; Bilgili, 2017; Coşar, 2013; Elbi, 2019; Ersin, 2012; Kılıç, 2019; Koyuncu, 2011; Ökde, 2019; Öztürk, 2013; Tepe, 2018; Üçer, 2009; Velibeyoğlu, 2014; Yılmaz, 2015; Yumuk, Altıntaş, 2019).

Tablo 18. Kentsel yaşam kalitesine yönelik İnceleyen Çalışmaların İleride Yapılacak Olan Araştırmalara Yönelik Getirdikleri Öneriler

İleride Yapılacak Olan Araştırmalara Yönelik Öneriler	f
Farklı değişkenler ile kentsel yaşam kalitesi üzerine araştırma yapma	6
Şehir, ilçe, mahalle halkı ile kentsel yaşam kalitesi üzerine araştırma yapma	3

Tablo 18’de ileride yapılacak çalışmalara yönelik öneriler incelendiğinde, araştırmaların değişkenler ile kentsel yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi yönünde yapıldığı için sunulan önerinin de bu doğrultuda olduğu görülmektedir. İleride yapılabilecek araştırmalar için daha farklı değişkenler ile kentsel yaşam kalitesi üzerine araştırmalar yapılması yönünde önerisi sunulmaktadır. Örneğin; “*Yavaş kentlerin gerçekleştirdikleri yavaş kent kriterlerinin kentteki kuruluşlara, esnaflara, vatandaşlara etkisi incelenebilir*” (Yılmaz, 2016).

“*Sadece belirli bir destinasyonda yerli turist grupları ile yerel halk üzerine yürütülen bu çalışmanın benzeri, gelecek yıllarda ulusal ya da uluslararası düzeyde başka destinasyonlar için de tekrarlanabilir. Böyle bir durumda, araştırmanın örneklemini sadece yerli turist grupları değil, aynı zamanda uluslar arası düzeyde seyahat eden farklı turist grupları da oluşturabilir.*” (Coşar, 2013).

“*Türkiye’nin yavaş şehir başkenti olan Seferihisar ilçesinde gerçekleştirilmiş, gerek Türkiye’de gerekse diğer ülkelerde bulunan yavaş şehirlerde aynı ölçümler yapılmamıştır. Diğer yavaş şehirlerde de ölçümler yapılarak, belediyeler arası kıyaslamalar yapılabilir.*” (Sağır, 2016).

İleride yapılabilecek araştırmalar için Şehir, ilçe, mahalle halkı ile kentsel yaşam kalitesi üzerine araştırmalar yapılması yönünde önerisi sunulmaktadır. Örneğin; “*Yavaş kent hareketinin Perşembe ilçesi üzerinde etkileri, katkıları detaylı bir şekilde kuramsal ya da deneysel düzeyde ele alınabilir.*” (Yılmaz, 2016). “*Yavaş kent unvanını elde ettikten sonra belediye başkanı değişmiş olan şehirler ile değişmemiş olan şehirlerde yavaş kent olmanın kentsel yaşam kalitesi algısını ne yönde değiştirdiği karşılaştırmalı olarak analiz edilebilir.*” (Ak, 2018).

İleride yapılabilecek araştırmalar için diğer konular ile kentsel yaşam kalitesi üzerine araştırmalar yapılması yönünde önerisi sunulmaktadır. Örneğin; “*Yavaş kentlerde benzer bir çalışma yapmak isteyen araştırmacılara, aynı zamanda, daha sağlıklı sonuçlar elde edebilmeleri için görüşme ve anketin yanı sıra katılımcı gözlem tekniği kullanılabilir.*” (Ak, 2018). “*Kentsel olarak sunulan hizmetlerin, kent planlarının hazırlanmasında ve hizmet kullanıcılarının kentsel yaşam kalitesi çerçevesinde algılanma düzeyinin belirlenmesi*” (Üstemel, 2020). “*Yaşam kalitesinin yaşanılan çevreden elde edilen doyum olarak düşünülmesi durumunda daha önce geçerliği ve güvenilirliği saptanmış yaşam doyumu ölçekleri kullanılarak yaşanılan yerin yavaş kent olmasının çevresel yaşam doyumunu nasıl etkilediği ve halkın yavaş kent algısının yaşam doyumunu üzerinde etkili olup olmadığı analiz edilebilir.*” (Ak, 2018). “*Yaşam kalitesi konusu kent düzeyinde çalışılmasında AB ülkelerinin uygulama politikaları incelenip ve karşılaştırma yapılabilir.*” (Üstemel, 2020). “*Yavaş kentlerde benzer bir çalışma yapmak isteyen araştırmacılara, aynı zamanda, daha sağlıklı sonuçlar elde edebilmeleri için görüşme ve anketin yanı sıra katılımcı gözlem tekniği kullanılabilir.*” (Ak, 2018) Araştırmaların yapılabileceği önerilmektedir

SONUÇ ve TARTIŞMA

Dünya’da yaşam kalitesi araştırmaları, yirminci yüzyılın son çeyreğinde görülmeye başlanmıştır. Bu araştırmalar giderek hız kazanmış ve birçok ülke yönetimi yaşam kalitesi ile alakalı araştırmalar ve çalışmalar yapmıştır. Aynı zamanda uluslararası kurumlar tarafından, yaşam kalitesi araştırmaları destek görmekte ve bu uluslararası kurumlar tarafından da yaşam kalitesi çalışmaları yapılmaktadır. Bu kurumlar arasında Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, UNICEF, OECD, Dünya Sağlık Örgütü, vb. bulunmaktadır.

Yaşam kalitesini tek düze bir kavram olarak düşünmek yanlış olacaktır. Yaşam kalitesi geniş bir kapsama sahip olup siyasetten bilime, ekonomiden sosyal hayatın birçok alanına değinen çok boyutluluk mevcuttur. Söz konusu alanlar içerisinde de yaşam kalitesi çok yönlü bir yapıya sahiptir. Örneğin, kentlerde yaşam kalitesi ele alındığında, yaşam kalitesi yeşil alanların varlığı, güvenlik problemi, sosyal projelerin yapılması, park ve bahçe alanlarıyla ilişkilendirilmektedir.

Yaşam kalitesine olan ilgi giderek artmakta ve kendini yenileyerek daha fazla ihtiyaca yanıt vermektedir. Ülkemizde konuyla ilgili çalışmalar her geçen yıla göre daha da artmakta ve yaşam

kalitesini yükseltecek araştırmalar yapılmaktadır. Kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi, bireylerin ve toplumun kullandıkları alanlardan, istenilen memnuniyete daha da yaklaştıracaktır. Artan yaşam kalitesi, sosyal, ekonomik ve siyasal düzenin istikrarlı yükselişini sağlayacak ve ideal kentin oluşmasını hızlandıracaktır.

Araştırmalar incelediğinde, 83 araştırmanın 37 tanesinde kullanılmış olan ve en sık rastlanan değişkenin cinsiyet değişkeni olduğu, Kentsel yaşam kalitesi ile ilgili yapılan çalışmaların türü ve kullanılan modele ilişkin elde edilen sonuçlara bakıldığında ise çoğunluğunda nicel analiz yöntemi kullanıldığı görülmektedir.

Doktora ve yüksek lisans tez çalışmaları ile makale türünde yapılan çalışmalarda çoğunluğun il, ilçe ve mahalle halkıyla yapıldığı tespit edilmiştir. Veri toplama araçlarıyla ilgili elde edilen çalışmalara bakıldığında her üç çalışma türünde kentsel yaşam kalitesine yönelik çalışmaların en çok anket yöntemiyle gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Doktora, yüksek lisans ve makale çalışmalarında genel olarak basit istatistik tekniği kullanıldığı tespit edilmiştir. Araştırmalarda genel olarak istatistiksel teknikleri olarak yüzde ve frekans kullanılmıştır. Fakat belirlenemeyen de çok sayıda araştırma vardır.

Doktora, yüksek lisans tez çalışmaları ile makale çalışmalarında yer alan katılımcı sayılarına yönelik elde edilen sonuçlarda çoğunluğun 151 ve üst kişiyle yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmalarda Kentsel yaşam kalitesine yönelik ölçme aracı olarak kullanılan soru formatı olarak kapalı uçlu soru türü kullanıldığı görülmektedir. Fakat soru türü belirtilmeyen çok fazla araştırma vardır.

Araştırmalarda, önerilerde halka yönelik sosyal, eğitim ve farkındalık, imar çalışmaları, yeşil alanların planlanması ve korunması, faydalı projelerin geliştirilmesi, alternatif ulaşım imkânlarının sağlanması, turizm, esnaf ve sivil toplum kurumlarına katkı verilmesi, engellilere yönelik faaliyetlerin yürütülmesi üzerinde durulmuştur.

Bu çalışmada, kentsel yaşam kalitesi ile ilgili yapılmış çalışmalardan yola çıkarak ülkemizde kentsel yaşam kalitesinin düzeyi, kapsamı ve alanıyla ilgili değerlendirme yapılmıştır. Gelecekteki çalışmalarda, ülkemizde kentsel yaşam kalitesi düzeyinin ortaya konmasında kişi/kişilerle görüşmeler yapılabilir.

Çalışmada kentsel yaşam kalitesi ile ilgili çalışmaların değerlendirilmesinde, konu sınırlılığına gidilmemiştir. Gelecekteki çalışmalarda kentsel yaşam kalitesinin değerlendirilmesinde ele alınacak alan daraltılabilir. Örneğin, kentsel yaşam kalitesinin yeşil alanlar, güvenlik veya sosyal projelerle olan ilişkisine yönelik yapılmış çalışmaların değerlendirilmesi yapılabilir.

Kentsel yaşam kalitesinin nicel ölçümleri (yeşil alanların büyüklüğü gibi) ile nitel değerlendirmelerle kentsel yaşam kalitesinin düzeyi ortaya konabilir.

Ülkemizde kentsel yaşam kalitesinin değerlendirilmesinde bölge bazlı karşılaştırmalar yapılabilir. Örneğin Batı illerindeki yaşayanların kentsel yaşam kalite düzeyleri ile Doğu illerinde yaşayanların kentsel yaşam kalite düzeyleri karşılaştırılabilir.

Kentsel yaşam kalitesi ile ilgili düzenlemede önemli bir role sahip belediyelerin yaşadığı sorunların tespitine yönelik araştırmalar yapılabilir. Bu noktada, yaşanan bütçe sıkıntıları, vizyon sorunu, planlamanın olmaması gibi başlıklarda sorunların varlığı incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Ak, D. (2018). Kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesinde yavaş kent (cittaslow) uygulamalarının etkisi üzerine bir analiz: Aydın/Yenipazar örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Muğla.
- Akpınar, O. (2018). Yavaş şehirler (cittaslow) ve kentsel yaşam kalitesi üzerindeki etkileri: Seferihisar halkının algısı üzerine bir araştırma. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon.
- Alaş, C. (2016). Kentsel dönüşüm projelerinin kentsel yaşam kalitesi üzerindeki etkisinin Adana örneğinde incelenmesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Aydiner, H.K. (2017). Kentsel dönüşüm uygulamalarının kentsel yaşam kalitesine etkileri: Denizli Karşıyaka Mahallesi örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bilgili, A. (2017). Kentsel gelişmenin, kentsel yaşam kalitesi üzerindeki etkileri: Bursa örneği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa*.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory. Thousand Oaks: Sage
- Çoşar, Y. (2013). Yavaş şehir (cittaslow) olgusunun turist davranışları ve yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısına etkileri. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- Elbi, F. (2019). Kentsel yaşam kalitesinin sayısal verilerle ölçümü: Selçuklu ilçesi örneği. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Ersin, G.Ö. (2012). Kentsel yaşam kalitesi göstergeleri: Büyükçekmece örneğinde irdelenmesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Ertürk, H., & Sam, N. (2016). Kent ekonomisi. Ekin Basım Yayın.
- Geray, C. (1998). Kentsel yaşam kalitesi ve belediyeler. *Türk İdare Dergisi*, 70(421), 323-346.
- Hesse-Biber, S. N., & Leavy, P. (2010). The practice of qualitative research. Sage.
- Kara, H., Karakılıç, Y. (2016). 5018 Sayılı Kanun kapsamında yerel yönetimlerin denetimi: Getirdiği yenilikler, uygulamalar ve karşılaşılan eksiklikler. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)*, 6(3), 727-738.
- Keçeli, A., Sariusta, F., & Karakuyu, M. (2014). Kamu hizmetlerinin kentsel yaşanabilirlik üzerine etkisi: Beylikdüzü örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (29).
- Kılıç, E. (2019). Yoksulluk, kent güvenliği ve suç ilişkisinin kentsel yaşam kalitesine etkileri: İzmir örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Koyuncu, B. (2011). Kentsel yaşam kalitesi kriterleri: İstanbul Büyükşehir Belediyesi örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Marans, R. (2007). Yaşam kalitesinin ölçülmesi, Dosya: Kentsel Yaşam Kalitesi, *Mimarlık Dergisi*, 335.
- Mazıcıoğlu, E., & Yenice, M. S. (2019). Konut ve konut yer seçiminde etkili ölçütlerin kentsel yaşam kalitesi bağlamında değerlendirilmesi; Gaziantep örneği. *Artium*, 7(2), 138-146.
- Mutlu, A., & Batmaz, N. Y. (2013). *Türkiye'de kent hakkı*. Orion Kitabevi.
- Oktay, D. (2007). Sürdürülebilirlik, yaşanılabilirlik ve kentsel yaşam kalitesi. *Mimarlık Dergisi*.
- Ökde, F. (2019). Kentsel dönüşüm uygulamalarının kentsel yaşam kalitesine etkisinin toplumsal yansımaları: Mamak örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale.
- Öztürk, A. (2013). Kıyı yerleşimlerinde ikinci konutun kentsel yaşam kalitesine etkileri Ayvalık örnekleme. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Parlak, B. (2018). Sürdürülebilir kalkınma ve kentli hakları perspektifinden kent kültürü ve kent kimliğinin dönüşümü: Bir proje örneği, *Tesam Akademi Dergisi*, Yerel Yönetimler Özel Sayısı, s. 22.
- Sağır, G. (2016). Kentsel yaşam kalitesinin yavaş şehir belediye hizmetleri kapsamında değerlendirilmesi: Seferihisar örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- Sapancalı, F. (2009). *Toplumsal açıdan kentsel yaşam kalitesi*. İzmir: Altın Nokta Basın Yayın.
- Seggie, F. N., & Bayyurt, Y. (2015). *Nitel araştırma*. Anı yayıncılık.
- Soydan, O. Kent parklarının kullanıcı memnuniyetinin Niğde örneğinde incelenmesi. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (20), 712-722.

- Tekeli, İ. (2010). *Gündelik yaşam, yaşam kalitesi ve yerellik yazıları*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, s. 155.
- Tepe, A.C. (2018). Açık ve yeşil alanların kentsel yaşam kalitesine etkisinin belirlenmesi: Sancaktepe örneği. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Düzce.
- Tosun, E. K. (2013). Yaşam kalitesi ekseninde şekillenen alternatif bir kentsel yaşam modeli: Yavaş kentleşme hareketi. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*.
- Üçer Güler, Z. A. (2009). Kentsel yaşam kalitesinin belediye hizmetleri kapsamında belirlenmesine ve geliştirilmesine yönelik bir yaklaşım: orta ölçekli kent örnekleri. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Üstemel, C. (2020). Sosyal ve ekonomik yönleriyle kentleşmenin kentsel yaşam kalitesine etkileri araştırması: Çanakkale örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Wach, E. (2013). *Learning about qualitative document analysis*.
- Velibeyoğlu, H. (2014). Assessing subjective quality of urban life at neighborhood scale. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- Yaylı, H., Ökde, F.(2019). Türkiye’de kentsel yaşam kalitesi ile uluslararası göç ilişkisi. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (43), 299-320.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, C. (2020). İlkokulların mekânsal yeterliliğinin kentsel yaşam kalitesi açısından incelenmesi: Pendik örneği. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Yumuk, Y., & Altıntaş, V. (2019). Bodrum’da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algılarının aşırı turizm (overtourism) kapsamında değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 90-102.

Extended Abstract

The Social Indicators Movement pioneered the concept of urban living quality in the 1960s. This trend questioned ideas concerning the relationship between economic and social well-being and individual and societal well-being. The quality of urban living is a multifaceted concept that spans all aspects of life. As a result, the manner in which the person is impacted by the district, sub-district, neighbourhood, apartment, and surroundings, both positively and negatively, has an impact on the individual's life quality. It is not appropriate to evaluate life quality as a single concept. Life quality encompasses a wide range of dimensions, including politics, science, economics, and many other areas of life. Within the framework of the aforementioned areas, life quality has a sophisticated structure. The interest in life quality has grown, and it is responding to the demands more often by updating itself. The number of studies that relate to this particular issue has been increasing each passing year in our country, and the research is being conducted to improve life quality. Any increase in the quality of urban life will improve both the individual and the societal spheres. As living standards improve, a city's social, economic, and political order will also improve, resulting in the construction of an ideal city. The quality of urban life is a phenomenon that reduces people's life quality if its distinctive problems are not resolved. Yet if the city's requirements are met, life quality is predicted to increase. As a result, there is currently an abundance of research being undertaken to improve the quality of urban life. This study presents a synthesis of the researches conducted to improve the quality of urban life, as well as making suggestions to guide future researches to be undertaken by professionals. The qualitative research approach was chosen to analyse articles and theses relating to the quality of urban life, and data collection and analysis were carried out accordingly. The dissertations archived at the Thesis Centre at the Council of Higher Education for the dissertations going back to 1998 through 2021, as well as those archived at the DergiPark database for the years 2006 to 2020, were used in the study. For the database searches, the keyword "Urban Life Quality" was applied. There were 35 MA theses and 11 PhD dissertations with 37 papers located in this scope, and all of these dissertations and publications were fully accessible. The content analysis was developed as a result of the studies used in this paper. Frequencies and percentage distribution were used in the analysis of the studies. For the database searches, the keyword "Urban Life Quality" was applied. In the analysis of the research, frequencies and percentage distributions were applied. When reviewing the studies, the problems, variables, research methods, types, and models, study groups, data collection tools, data analysis

techniques, statistical techniques used, sampling size, type of questions used for measurement purposes, publication type, findings, recommendations for managers, and future study suggestions are coded under 14 sub-sections. The data obtained as a result of the descriptive comparison codes were analysed using the content analysis method and construed in the form of tables created in the study's conclusions section. The rising standard of living will pave the way for a steady rise in political order and accelerate the development of the optimal metropolis. When the studies are examined, the gender variable is the most commonly used variable in 37 of the 83 research, with quantitative analysis employed in many of the studies that relate to the type and model applicable for such studies. The studies include recommendations for social, educational, and societal awareness, development projects, greenbelt planning and protection, producing constructive projects, alternate modes of transportation, and activities customized for the disabled. Furthermore, emphasis was placed on contributions to tourism, tradespeople, and civil societies. The majority of the PhD and MA dissertations and articles included residents from any district, sub-district, or quarter. When the research relating to data collecting tools is evaluated, it has been established that all three studies used the questionnaire approach. It was discovered that simplified statistical techniques were commonly used in MA theses and papers. For statistical techniques, the researches often employed percentage and frequency units. In terms of the number of participants in the MA theses and articles, it was concluded that the majority of such theses and articles employed scientific methods. The recommendations included in the papers mostly dealt with issues such as general public social, educational, and societal awareness, development works, greenbelt planning and protection, development of beneficial projects, alternative modes of transportation, tourism, contributions to tradesmen and civil societies, and activities designed for the disabled. In this study, an assessment of the degree, extent, and aspects of urban life quality was produced, taking into account the research undertaken to identify the quality of urban life. Individual(s) may be contacted to assess the quality of urban life in our country. The study does not include any limitations in light of the concerns addressed for the purpose of the research assessments relating to the quality of urban life. The concerns to be addressed in future studies on the quality of urban life may be restricted. For example, an evaluation might include studies on the relationship between greenbelts, safety, or social projects. The level of urban life quality can be shown by quantitative measures (for example, the size of greenbelts) and qualitative assessments. To estimate the quality of urban life in our country, comparisons based on regions can be made. The level of urban life quality in the western regions, for example, can be contrasted to that in the eastern regions. To address the issues that municipalities face in terms of urban living quality, research may be undertaken. At this stage, the observed issues might be classified as budgetary issues, vision issues, or a lack of planning.

